

Beter én makkelijker communiceren met een schrijftolk

Eenvoudige één-op-één-gesprekken over koetjes en kalfjes lukken meestal nog wel. Maar bij een verjaardag, consult bij de dokter of een belangrijke vergadering kan het voor mensen met een hoorbeperking heel lastig en inspannend zijn om een gesprek te voeren of te volgen. Schrijftolken kunnen in zulke situaties uitkomst bieden. Maar hoe regel je dat? En wat zijn de ervaringen van schrijftolkgebruikers zélf? U leest het in dit artikel.

door: JOKE VAN DER LEIJ

Een vergaderruimte met twaalf werknemers waaronder Margreet die slechthorend is. Het is spannend, want er moeten belangrijke beslissingen genomen worden. Plotseling begint iedereen te gniffelen. “Hoezo dat geglimlach?”, denkt Margreet. Gauw een blik op de laptop van de schrijftolk. Tik, tik, tik tikkerdetik, tik: <Er gaat een mobieltje af en er klinkt gegniffel> “Oh, is dat het.” Net iets later dan de anderen gniffelt Margreet mee.

Duizendpoot

‘Heel herkenbaar’, vindt Richard van Royen. Hij werkt sinds 2005 als officieel geregistreerd schrijftolk. Wat mag je eigenlijk van een schrijftolk verwachten? ‘Als schrijftolk zorg ik ervoor dat slechthorenden en horenden met elkaar kunnen blijven communiceren’, legt Richard uit. ‘Dat betekent niet dat ik altijd alles wat er gezegd wordt letterlijk vertaal. Soms gebruik ik andere woorden of vat ik het gezegde samen. Wel blijft daarbij de kern van de boodschap altijd intact. Ik geef ook relevante omgevingsgeluiden weer en de emotie waarmee mensen spreken. Het is luisteren, kijken, voelen en weergeven tegelijk: in feite moet je als schrijftolk een communicatieve duizendpoot zijn.’

Doorgeefluik

‘Mijn tolkopdrachten zijn heel divers’, vervolgt Richard. ‘Ik tolk veel in (hoger) onderwijssituaties en situaties in de geestelijke gezondheidszorg. Maar ook trouwerijen, begrafenissen en verenigingsbijeenkomsten zoals lezingen en vergaderingen van de NVVS. Hoe het werkt? Ik neem zelf mijn

Veyboard en laptop mee en bespreek met de cliënt vooraf of deze met mij wil communiceren via spraakafzien of Nederlands met ondersteunende Gebaren. Ook spreken we af waar we gaan zitten tijdens de tolksituatie, wie mij voorstelt en mijn taak toelicht. Dat laatste is essentieel. Ik ben namelijk geen deelnemer in de communicatie maar fungeer meer als een soort doorgeefluik. Alleen als ik niet goed kan tolken voor mijn cliënt, onderbreek ik de situatie en vraag om herhaling. Dat gebeurt bijvoorbeeld als iedereen door elkaar praat. Dan leg ik uit dat de communicatie voor mijn cliënt op deze manier wordt verstoord en ik maar voor één persoon tegelijk kan tolken. Meestal reageren mensen heel begripvol op zo’n interventie en gaat het daarna goed.’

Het weten waard

- Een schrijftolk gebruikt een Veyboard. Dit is een speciaal toetsenbord waarop je lettergrepen typt in plaats van losse letters. Hierdoor kan de schrijftolk op spreeksnellheid typen. Het Veyboard wordt aangesloten op pc of een beeldscherm zodat de schrijftolkgebruiker kan meelezen.
- Een schrijftolk valt onder de Beroepscode Schrijftolk van de Nederlandse Schrijftolken Vereniging en heeft zwijgplicht.
- Bij de Stichting Register Tolken Gebarentaal en Schrijftolken staan 82 schrijftolken ingeschreven.
- Meer informatie over een tolk in Tolken-brochure ‘Zo werkt een tolk’ of via Hoorwijzer.nl/specialisten.html.

Schrijftolk Richard (linksvoor) en tolkgebruiker Margreet (rechtsvoor) in actie

Openbaring

Nog tips voor de (aankomende) schrijftolkgebruiker? Richard: ‘Zorg dat de tolk goed is voorbereid op de situatie, geef voorinformatie zoals een agenda bij een vergadering. Hoe beter ik geïnformeerd ben, des te beter ik kan tolken. Deel na de tolkopdracht uw ervaringen eerlijk met de schrijftolk, ook als u vindt dat het nog beter kan. En voor wie nog nooit van een schrijftolk gebruik heeft gemaakt: probeer het eens. Voor veel slechthorenden is zo’n eerste keer vaak een openbaring. Omdat ze dan pas ervaren hoeveel ze al die tijd in de communicatie met horenden gemist hebben.’

Verkocht!

Daar is Margreet Joosen het helemaal mee eens. Zij is slechthorend en werkt fulltime als specialist Documentaire Informatie Voorziening (DIV) bij de Dienst Landelijk Gebied van het ministerie van EL&I. Voor haar werk maakt ze veel gebruik van een schrijftolk. ‘Ik maakte in 2005 tijdens de Wereld Dovendag in Groningen voor het eerst kennis met een schrijftolk.

Hij bood me aan een keer voor mij te tolken in een situatie waar communicatie voor mij lastig is. Op mijn werk had ik moeite om vergaderingen met grote groepen mensen te volgen. Een gebarentolk vond ik niet prettig omdat je dan steeds naar de tolk moet kijken en daardoor geen gevoel hebt met de groep. Dus ik koos voor een vergadering met collega’s. Ik was meteen verkocht. Je kunt én contact houden met de groep én via het beeldscherm van de schrijftolk precies volgen wat er gezegd wordt. Sindsdien gebruik ik een schrijftolk bij alle werkgerelateerde situaties zoals cursussen, trainingen, workshops en overleggen.’

Handig

De aanvraag voor de vergoeding van schrijftolkuren vond Margreet een fluitje van een cent. ‘Ik heb via het UWV een verzoek ingediend en een audiogram ingevoegd van mijn oren. Binnen een week was alles rond. Ik krijg circa 260 uur per jaar en nog wat extra uren voor overlegmomenten. Als ik op een vergadering kom waar het begrip schrijftolk onbekend is, leg ik vooraf

uit dat ik slechthorend ben en daarom een schrijftolk bij me heb. Ook zijn rol licht ik zelf toe. Mijn collega’s hebben er geen probleem mee. Integendeel: iedereen vindt het heel handig dat ik met de tolk kan afspreken om de tolkttekst na afloop als Word-document op een usb-stick of via de mail te krijgen. Zo kan de tekst bijvoorbeeld worden gebruikt voor het maken van verslagen. Voorwaarde is natuurlijk wel dat iedereen het daarmee eens is.’

Kantklossen

Annie Oom heeft al zo’n zes jaar een schrijftolk voor privé-situaties. ‘Het maakt je leven een stuk makkelijker’, vindt zij. ‘Ik gebruik een schrijftolk om vergaderingen te volgen van verenigingen waar ik lid van ben, voor kerkdiensten, crematies en als ik ga kantslossen, een hobby die mijn schrijftolk toevallig ook heeft. Zij vergroot de letters op haar laptop zodat ik alles goed kan lezen. Met een schrijftolk is communicatie voor mij veel minder inspannend. Ik ben nooit meer uitgevloerd na een dagje kantslossen. Echt, ik kan het iedereen aanraden!’

Alleen bij Beter Horen Uitsluitend gediplomeerde audiciens

Kom langs bij Beter Horen voor een gratis hooradvies. Onze hoorspecialisten zijn gediplomeerde en ervaren StAr-audiciens. Zij nemen een hoortest bij u af en luisteren goed naar uw persoonlijke eisen en wensen. De test en het advies zijn helemaal gratis. U bent van harte welkom.

Gratis hooradvies bij u in de buurt.

Kijk op www.beterhoren.nl of bel 0800 – 020 01 59 (gratis).

www.beterhoren.nl

De hoorspecialist

Een schrijftolk: zo werkt het

Voor wie?

Heeft u een hoorbeperking? Dan heeft u recht op een (schrijf)tolk. De overheid heeft daarvoor een speciale regeling: de communicatievoorziening voor doven en slechthorenden. Ook wel aangeduid met de term tolkvoorziening of tolkuren. Leeftijd en de ernst van de hoorbeperking spelen geen rol. Het gaat erom dat u slechthorend of doof bent, in het Nederlands wilt communiceren en moeite heeft met spraakafzien. Kortom, u kunt de ondersteuning van een schrijftolk goed gebruiken om in bepaalde situaties met horenden te kunnen (blijven) communiceren.

Wanneer een schrijftolkvergoeding?

U kunt schrijftolkuren aanvragen voor werk-, onderwijs-, of privé-situaties (leefuren). Voor werksituaties gaat het dan bijvoorbeeld om een werkoverleg, een personeelsbijeenkomst of een functioneringsgesprek. Hiervoor ontvangt u een tolkurentoekenning voor 15% van de werktijd. Tolkuren voor onderwijs zijn onder andere bedoeld voor colleges of les-

sen, stages, (mondelinge) tentamens of praktijkonderwijs. Bij privé-situaties kunt u denken aan familiefeesten, sport, bezoek aan huisarts of specialist of museumbezoek. Dove en slechthorende mensen hebben voor tolkuren bij privé-situaties recht op standaard dertig tolkuren per jaar.

Hoe vraag ik vergoeding voor tolkuren aan?

Tolkvoorzieningen voor privé-uren vraagt u aan bij Menzis Zorgkantoor Arnhem. U hoeft daarvoor niet bij Menzis verzekerd te zijn omdat Menzis deze tolkvoorziening namens alle zorgverzekeraars landelijk uitvoert. Tolkuren voor onderwijs- of werksituaties vraagt u aan via het UWV bij u in de buurt. Aanvraagformulieren kunt u downloaden via de websites van UWV of het Menzis Zorgkantoor. Als u aan alle eisen voldoet, ontvangt u een brief waarin wordt bevestigd dat u recht heeft op tolkuren. Pas na de toekenning van de tolkuren kunt u van een tolk gebruik maken. De beschikking voor privé-situaties wordt jaarlijks automatisch verlengd.

Tolkuren voor onderwijs en werk moet u echter elk jaar opnieuw aanvragen. U kunt ook extra leefuren aanvragen bij het Menzis Zorgkantoor door een brief te sturen waarin u motiveert waarom u meer uren nodig heeft en hoeveel.

Hoe regel ik een tolk?

- Maak zelf een afspraak maken met een tolk. Op de website van de Stichting RTG vindt u (contact) gegevens van alle officieel geregistreerde tolken;
- Zoek via Tolknet een tolk. U kunt dit zelf online regelen of dit door een medewerker van Tolknet laten doen. Via Tolknet kunt u ook hulp krijgen bij de aanvraag van tolkuren;
- Benader een tolk die u (via via) kent. Veel schrijftolken zijn bereikbaar via e-mail en sms.

Adressen

- **Menzis Zorgkantoor Arnhem, Team Doventolken** Postbus 477, 7500 AL Enschede. E-mail: doventolken@menzis.nl; T. 088 222 9006 (ma t/m vrij van 8.30-16.30 uur); TT: 053-485 3489 (ma t/m vrij van 8.30-14.00 uur); informatie en brochure 'Hulp nodig bij begrijpen en vertalen?' via www.menziszorgkantoren.nl.
- **Tolknet** Postbus 939, 3800 AX Amersfoort; T. 0346 332 332; TT 0346 332 333; E-mail: info@tolknet.org; www.tolknet.org.
- **Stichting RTG** voor contactgegevens van alle geregistreerde

de en gekwalificeerde schrijftolken en tolken gebarentaal, www.stichtingrtg.nl.

- **UWV** Bekijk op www.uwv.nl de pagina: 'Wanneer vergoedt UWV een doventolk?' en het aanvraagformulier 'Aanvraag voorzieningen'.
- **Associate Degree Schrijftolk** van het Instituut Gebaren, Taal & Dovenstudies van de Hogeschool Utrecht, www.hu.nl.
- **Nederlandse Schrijftolken Vereniging** beroepsvereniging van schrijftolken, www.schrijftolk.org.